خەیاڵی ئەدەبی و مرۆڤی بێ خەیاڵ ... نیهاد جامی

تێکستی ئەدەبی نووسینەوەی مێژوو نییە، وەک چۆن وێنەگرتنەوەیەک نییە بۆ دنیای واقیع، بەڵکو بەرھەمھێنانەوەیەکی نوێیە، وا دەکات ھەر یەکە لە مێژوو واقیع لەناو تێکستەوە بخوێنرێنەوە، نەوەک تێکست لە نیگای واقیعەوە سەیر بکەینەوە، ئەو تێگەیشتنە ئەدەبییەی دەیەوێت تێکستی ئەدەبی ئاوێنەیەک بێت بۆ وێنەی واقیع و مێژوو، لە بنەڕەتدا بێبەھاکردنی تێکستی ئەدەبی و کوشتنی ڕۆحی داھێنانە، چونکە تێکستی ئەدەبی دەیەوێت ژیان لەناو ژانری تێکستەکەوە ببینرێت، نەوەک تێکست دادگایی بکرێت لەناو دیکۆمێنتی مێژوویدا.

ئەدەب نووسینەوەی مێژوو نییە، ئەدەب خوڵقاندنەوەی دنیابینییەکی نوێیە، ئەوانەی دەیانەوێت ئەدەب تێکستی مێژوویی بنوسێتەوە، باشتر وایە بگەڕێنەوە ناو کتێبە مێژووییەکان، ئەدەب خوڵقاندنەوەی چیرۆک و نووسینەوەی ساتەوەختەکی کەشف نەکراوە، ئەوە لادانە لە مێژوو.. وەک چۆن لێدانیشە لە تۆماری ڕووداوەکان.. چونکە ئەدەب مێژوو ناگێڕێتەوە، ھەندەی مێژوو دەکاتە بیانوویەک بۆ چوونە ناو تێکست.

ئەو دیدگا ڕەخنەییەی تێکست دادگای دەکات لەڕوانگەی مێژوودا، دیدەکی دەروونییە نەوەک میتۆدی، کێشەی لەگەڵ تێکست نییە، بەڵکو کێشەکە لە دەرەوەی بونیادی نووسینەوەیە، کێشەیە لە تێک شوناسی نووسەردایە، کوردیی بوون بەتە گرتنی ئەو دیدگا ڕەخنەییە، دێت بە پێی لۆژیکی مێژوویی و دنیای واقیع سەیری تێکستی نووسەری کورد دەکات، بەڵام لەسەیرکردنی بۆ تێکستی جیھانی ئەو لۆژیکە فەرامۆش دەکات، لەسەر بەرواری ڕووداوەکی مێژوویی نەو ڕۆمانێک باس لەوە دەکات کەوا مێژوو شێوێندراوە، بەڵام ھەرگیز بوێری ئەوەی نییە بەھەمان لۆژیک قسە لە ڕۆمانێکی جیھانی بکات، ئەویان وەک بەرھەمی خەیاڵی نووسەر دەبینێت، بەڵام بۆ تێکستی کوردی وەک شێواندنی مێژوویی سەیری دەکات.

بۆیە ئەو ڕوانینە ڕەخنەییە لەدەرەوەی خوێندنەوەی تێکستەوە ھاتەتە بوون، ھەندەی بڕوا نەھێنانە بەتوانای نووسەری تێکست، نەک خودی تێکستەکە، ئەوەش چەندە پەیوەندی بە دەخی دەروونی ئەو بانگەشەکارە ڕەخنەییەوە ھەیە، ھەندەش وابەستەی کورتبینی دیدی ئەدەبییە، توانای جیاکاری نێوان تێکستی ئەدەبی و تێکستی مێژوویی نییە، ئەدەب

ڕووبەرێکی زمانەوانی سەربەخۆیە، پەیوەندیە دەلالی و سیستەمی زمانەوانییەکەی وێنای سەر لەنوێی پەیوەندییەکان دەکات، لێرەوە مرۆڤەکان بەرهەمی دۆخی کۆمەلایەتی و سیاسی و مێژوویی نین، هێندەی وابەستەی دنیای ناو تێکستن، رووداوێک نیە ڕوویدابێت، ئەوە دنیایەکە لەناو تێکست دێتە بوون، دنیایەک هەڵگری گوتارێکی جوانیناسیە، دەرخستنی قێزەونی دنیایەکە، وەک کاردانەوەیەکی ئەخلاقی ناو تێکست، ئەوەش بۆ خۆی گومانکردنە لە مەعریفەی زانراوی مێژوو، گومان دەگۆڕێت بۆ پرسیار لەبارەی نووسین و جوانی.

لەو کاتەدا نووسین بەتەنیا پێویستی بەعەقلێکی بیرکەرەوە هەیە، عەقلێك پەیوەست بێت بەدیدی جوانیناسیانە، بۆیە ئەو جۆرە نوسینانە، ڕەنگە نەگەڕێن بەدوای سواڵکردنی خوێنەر، هێندەی ڕووبەرێك دەدۆزێتەوە کە خۆی خوێنەر هەڵبژێرێت، لێرەوە پەیوەندیی نووسەرو خوێنەر پەیوەندیی نێوان تاك نیە بە کۆمەڵگاوە، بەڵکو پەیوەندیی دوو مرۆق دەبێت کە هەردووکیان بەدوای جوانی دەگەڕێن، لێرەوە پرۆسەی خوێندنەوە وەك کردەی نووسین دێتە بوون، چونکە خوێندنەوە دەبێتەوە لەدایکبوونەوە، بۆیە گەر ئەو نمونەیەی ئەفلاتون کە مرۆق لەفڕێدانی بۆ سەر زەوی لەیەکتر جیابۆوە، لەسەر زەویش بەدوای ئەویتری لەدەست دراو دەگەڕێت، لێرەدا نووسین دابەش دەبێت بۆ سەر نووسەرو خوێنەر، ئەگەر پۆلینێکی دەروونشیکاری بۆ بکەین دەبێت بڵێین لەو کاتەدا نوسەروخوێنەر مرۆڤێك بنیات دەنێن، بەوەی نوسەر دەبێت بە (عەقڵی مرۆڤەکە) و خوێنەریش بە (نەستی مرۆڤەکە) بۆیە ئەو پڕۆسەیە دەبنە خوڵقاندنەوەی مانا لەناو تێکستدا.

پرسیارکردن لەبارەی جوانی، داڕشتنەوەی ماناکانی بوونی مرۆییە، بەوەی دەبێت بەو پرسیارەدا بچینەوە: جوانی چیە؟ ڕاستر وایە پرسیارەکەمان فراوانتری بکەین بەوەی چی جوانیە؟ چۆن سەیری جوانی بکەین؟ لێرەوە وەستان لەسەر ئەو پرسیارە ڕەنگە توانای ئەوەی هەبێت، بۆشاییەکی تر بخوڵقێنێت، تاوەکو گومانەکانمان بۆ جوانی بنوسینەوە، گومان لەوەی هەیە ناوی بنێین جوانی لەڕاستیدا گومانە لەمەعریفەی جوانی، چونکە ئەوەی هەیە وەهمی جوانیە، جوانیە ڕاستەقینەکە لەناو ئەو زەمەنە موزەیەفە شاردراوەتەوە.

لێرەدا کاتێ دەمانەوی بزانین جوانی چیە؟ دەبێ ئەوە بزانین ئەوەی هەمانبووە جوانی نەبووە، چونکە جوانی ئەو بابەتە نووستوەی ناو ناخی مرۆقە، کە هەموومان بەهۆی وەهمەکانەوە جوانیمان خنکاندووە، بۆیە بەدەگمەن کەسانێك هەن کە بتوانن ئەو جوانیەی ناو خۆیان

نەخنکێنن، خەڵکانێك بە ماتریالەکانەوە خۆیان فریو دەدەن بە بیانووی ئەوەی جوانی ئەوەیە، بۆیە ئەو دەمانەی باس لەجوانیەکی شاراوە دەکەیتێ، ڕەنگە وەك شێت سەیرمان بکەن، بەبێ ئەوەی لەوە تێبگەن، ئەوەی ئەوان هیچ نیە جگە لەخۆفریوودان ودرۆکردن بەناوی جوانی.

کەواتە چی جوانیە؟ جوانی بریتیە لەکۆی ئەو چالاکیە ڕۆحیانەی مرۆڤ کە پەیوەستە بە خەونەوە، خەون زیندەگی سرووشتیانەی مرۆڤە، کەواتە سەیرکردنمان بۆ جوانی دەبێت بەڕوانینی شاعیریانە، زیندەگی شاعیریانە هەوڵدان نیە بۆ شاعیربوون، بەڵکو هەوڵدانە لەوەی چۆن شاعیریانە بژین وعاشقانە خەونی ژیانمان هەبێت.

خەونی ژیان وێناکردنەوەی بوونە لەناو تێکستدا، زیندەگی شاعیریانە تێپەڕێینە بەناو زمان، کێشەی ئەو جۆرە مرۆڤە ئەوەیە ناتوانن بوناو زمان تێپەڕێن، بۆیە تۆمەتی مێژوویی و زمانەوانی دەبەخشنەوە، ئەوان کە لەبونیادی کەڕنەڤاڵەی تێکست و فرە ئاستی زمان تێنەگەیشتن.. خێرا لیستی تۆمەت بەخشینەوەیان هەیە، ئەوە کێشەیەک نیە لەگەڵ تێکست، کێشەی فراوانی زمانی نووسەرە کە تێکستەکی بەرهەم هێناوە سنوری عەقڵی ئەو جۆرە مرۆڤەی تێپەڕاندووە، بۆیە دێت دەکەوێتە سەنگەری دادگایی کردنی نووسەر لەناو تێکستدا، پرۆسەی دادگایی کردنەکە هەوڵێکە بۆ کوشتنی خەیاڵ و گێڕانەوەی تێکست بۆ ناو بونیادی مێژوویی و واقعی، لەو ساتەشدا ئەوەی دەکوژرێت خەیاڵی ئەدەبیە، کە نایەڵێن زیندەگی خۆی بژیێت.

لێرەدا ڕووبەری ئەو پرسیارە دەبینەوە، مرۆڤی بێ خەیاڵ بۆچی دەیەوێت، ئەزموونی بێ خەیاڵی خۆی بگوازێتەوە ناو زیندەگی تێکست؟ ئاخۆ ژیانی دەرەوەی خەیاڵ و نووسینەوە لەناو ڕووداوەکان وەک ئەوەی ڕوویداوە، نەک وەک ئەوەی تێکست پێیدا تێدەپەڕێت، چی بۆ مێعریفەی ئێمە دەبەخشێت و چێژی گێڕانەوەو خولقاندنەوەی نووسین لەکوێدایە؟ ئەوە پرسیارێک نیە لەهیچ خوێنەرێکی بێئاگا بکرێت، بەڵکو پرسیارێکە بۆ گێڕەرەوەکانی نەو مێژوو کە خوازیارن تێکستی ئەدەبی تێکستی مێژوویی بێت، لێرەدا پێویستە ئەو پرسیارە لەخۆیان بکەن؛ ئێستابوونی تێکستێکی ئەدەبی لەکوێدایە کە سەر لەنوێ مێژوو بنووسێتەوە؟ با نەچینە سەر ئەدەبی نوێ، هەر چاوێک بە ئەدەبی کلاسیک بگێڕین، چەندین نووسەر هاتوون کاریان لەتێک ڕووداوێکی مێژوویی کردووە و سەردەمی نوێی خۆیان پێ خوێندۆتەوە ئاخۆ ئەو کەسانە بوێری ئەوەیان هەیە بڵێن بۆچی مێژوویان شێواندووە؟ بەدلنیاییەوە جگە لەبێدەنگی هیچی تریان لێ نابیستین، بۆیە

گرفتەکە لە بێ بەهرەیی مرۆڤە بە خەیاڵەکانە کە خوازیاری کوشتنی خەیاڵی ناو تێکست و بونیادە زمانەوانیەکانن.

پەیوەندی نێوان موسڵمان و مەسیحی لەگەڵ خودادا ... تاهیر ڕەحیم

پەیوەندی نێوان ئیماندار و خودا، لە ئاینێکەوە بۆ ئاینێکی تر دەگۆڕێت,لە ئاینی ئیسلامدا، پەیوەندی خودا لەگەڵ مرۆڤ پەیوەندی نێوان خاوەن کۆیلە و کۆیلەیە. لە هیچ سەردەمێکیشدا خاوەن کۆیلە بەزەیی بە کۆیلەدا نەهاتووەتەوە. پەیوەندی خاوەن کۆیلە لەگەڵ مرۆڤ، پەیوەندییەکی دڕندانە و بێبەزەییانەیە.

لە ئیسلامدا ئیماندار لەبەردەم خودا؛ کۆیلەیەکی بێدەسەڵات و بێئیرادەیە. موسڵمان خۆی تەسلیم بە خودا دەکات. وەک هیگڵ دەڵێت: تەنها شتێک موسڵمان دەتوانێت بیکات، لەپێناوی خودا خۆی بەکوشت بدات.
کەسایەتیی کۆیلەش هەردەم کەسایەتییەکی لاواز و بێئیرادە و بێدەسەڵاتە. ئەم پەیوەندییەی نێوان خودا و مرۆڤ یان خاوەن کۆیلە و کۆیلە لەناو ژیانی واقیعی موسڵمانەکاندا، بۆ پەیوەندی نێوان کۆمەڵگا و دەسەڵات بەرجەستە بووە. تاک، کەسایەتییەکی لاواز و کۆمەڵگاش توانای گۆڕینی نییە. کەسایەتییەکە هەردەم لەبەردەم شکست و بێئومێدییە. لە چاوەڕوانی گۆدادایە. تەنها شتێک، کە بتوانێت بیکات، چاوەڕوانییە. چۆن لە خودا دەترسێ، ئاوهاش لە دەسەڵات دەترسێ واتا ژیانێکە پڕە لە ترس و بێئومیدی.

شیعە هەنگاوێک زیاتریش دەچێتە دواوە و پەیوەندی نێوان خودا و مرۆڤ بۆ پەیوەندی نێوان خۆی وەک کۆیلە لەگەڵ مەرجەع وەک خاوەن کۆیلە دەگۆڕێت ، واتا خۆیان هەر بە کۆیلەی خودا نازانن، بەڵکوو خۆیان بە کویلەی محەمەد و عەلی و حەسەن و حوسێن دەزانن. زۆر جاریش ناو منداڵەکانیان دەنێن.

عەبدلنەبی، عەبدلعەلی، عەبدلحەسەن یان عەبدلحوسێن … واتا کویلەی پەیامبەر، کۆیلەی عەلی، کۆیلەی حەسەن و حوسێن…
موسڵمان وا هەست دەکات بەردەوام لەژێر چاودێیدایە. بەوایان وایە، خودا دوو فڕیشتەی لەسەر شانی داناوە بۆ چاودێری. هەر وەکوو چۆن لە قورئاندا هاتووە، ڕۆژی کۆتایی دەستەکانی، قاچەکانی دەنگ قسە و شایەدی لەسەر دەدەن، ئاوهاش لە ژیانی ڕۆژانەیدا لە ترسەکی گەورەدایە و وا هەست دەکات، لەژێر چاودێریی دەسەڵات و ئاسایشدایە. هەر وەکوو خۆیان دەڵێن: دیواریش گوێی هەیە چۆن لە خودا دەترسێ، کە لە جەهەنەم خودا هەر کات پێستی بسووتێنێ، پێستی نوێی بۆ دروست دەکات، بە ئەوەی بەردەوام ئازار بچێژێ ئاوهاش لە دەسەڵات دەترسێ. هەر ئەمەش وایکردووە. هاوڵاتی لە وڵاتانی موسڵمان توانای گۆڕینی نەبێت. گەر گۆڕانکارییەکیش دروست بێت، ئەوە تەنها لە گۆڕینی دەموچاوەکانە، نەک گۆڕینی بنچینەیی.
واتا شەڕشکردن بۆ گۆڕینی کەسایەتیی تاک نییە، لە تاکی هیچەوە بۆ تاکی باڵا. لە تاکی سووک و بێدەسەڵات بۆ تاکی بەئیرادە و خاوەن بڕیار.
بەڵام پەیوەندی نێوان خودا و مرۆڤ لە ئایینی مەسیحیدا، پەیوەندی نێوان کوڕ و باوکە. باوکیش هەردەم حەز بە ئاسودەیی کوڕەکەی دەکات. باوک حەز ناکات کوڕەکەی ئازار بچێژێ.
مەسیحییەکان بەوایان وایە، عیسا لەپێناوی مەسیحییەکان لەخاچ دراوە. لە ژیانی کۆتاییشدا خودا لە هەموو گوناحەکانی مەسیحییەکان خۆش دەبێت. هەر لەبەرئەمەیە کاتێک قەشەکان لەکاتی سەرەمەرگی یەکێکدا ئامادە دەبن پێی دەڵێن: تۆ دەچیتە ژیانێکی نوێوە و عیسای باوک چاوەڕوانتە، عیسا/ باوک هەموو گوناحەکانی ئەمەی هەڵگرتوو!!!! لەبەر ئەوە ئیمانداری مەسیحی کەمتر لە مردن دەترسێت.

هەستەکی وای لەلا درووست دەبێت، کە گەشتەک دەکات و ژیانەکی نوێ دەستپێ دەکات، نەک عەزابی قەبر و ئاگر …
بە پێچەوانەوەی مەسیحییەکانەوە، ئیمانداری موسڵمان چۆن لە واقیعیدا هەموو ژیانی هەر ناخۆشی و ئازار و دڵەڕاوکێ و بێئومێدییە، لە سەرەمەرگیشدا لە ترسی عەزابی گۆڕ و سووتاندن بەئاسوودەیی نامرێت. چونکە هەشتا لەوە دونیا نییە، کە ناچێتە ناو ئاگر و ئازار نادرێ.
هیگڵ دەڵێت: مرۆڤ لە ئیسلامدا لەبەردەم خودایەکە، ناتوانێت پەیوەندی پێوە بکات. تاکە شتێک، کە دەتوانێت بیکات، خۆی تەسلیم بکات و گوێ ڕایەڵی بێت. لە ئیسلامدا مرۆڤ ناتوانێت بەرزبێتەوە

لەگەڵ خودا پێکەوە بێت.

لەناو ئایینەکان، ئایینی مەسیحی بە ئایینێکی عەقڵانی دەزانێت و ئایینی ئیسلامیش وەک دینێکی بەربەر و ناماقووڵ و بێڕوحانییەت وێنا دەکـــات. بە پێچەوانەی هیگـــل، مـــاکس ڤێبەر بڕوای وایە، ئەوە عەلمانییەتە ئایینی مەسیحی کردۆتە ئایینێکی عەقڵانی بە پێچەوانەی هیگل و ڤێبەر، فەیلەسووفی بەناوبانگ نیتشە دەڵێت: لە کوێ دین هەبوو، لەوێ ژیانی لێ نییە، ئامادەگی دین مانای وەرانبوون و داخزانی تەواوەتی ژیانە.

تێبینی:
وتەی فەیلەسوفەکـان لە کتێـبی (ئـایین و علمـانیەت) لە نووسـینی مەریوان وەریا قانع وەرگیراوە.

Cab Driver storiesئەو دەســتە خـــاڵییەی کە پڕ لە عەشـــق بوو(تاکسی) :

جەلال قادر

ئەم بەیانییە لە (حەسیرەکە) دایکەك وکوڕەکی هەرزەکار داوایان لێکردم بیانگەیەنمە گەڕەکی (رەحیم ئاوا).
لە کوڕە هەرزەکارەکەم پرسی: ببورە ئەوە لە رەحیم ئاوا دادەنیشن؟
_ نەخێر.. ئێمە خەلکی (سلێمانین).
هەرکە ناوی شاری سلێمانی هێنا بروسکە بەر دەم کەوت.
لە ئـاوێنەکەوە ســەیرێکی دایکەکەم کــرد چاوەکــانی فرمێســکی لێ دەباری...یەکســەر ناســیمەوە (ســەیران) بــوو...ئەو کچەی هەر کە چـاو بچووقێنم ڕووخساری دەبینم... دلم کەوتە لەدان و برینم کولایەوە
کوڕە هەرزەکارەکە سەرگەرمی تێکست کردن بوو...من و سەیرانش ناو ناوە تێکستی چاوی یەکترمان دەخوێندەوە:-
ئـاخ بۆ ئەو ڕۆژە خۆشـانە چ زوو تێپەڕیــن ..کە هەر شەو یەکترمـان لە باوەش دەکرد و بە گریانەوە لە یەکتر دادەبڕاین...ئاخ چەند خۆش

ناوی دەبردم و هاواری دەکرد : (بەختیار بەخەکەم خۆشمدەوێی).
لەبیـــرمە ئەو ڕۆژەی گواســـتیانەوە بە کـــول بۆی دەگریـــام. بۆ
یەکەمینجار کۆپڵە شعرێك ل□ ناخمدا هەڵقولی:
لەپاش تۆ
دەتوانم بە هەموو کۆلانەکانی شار بسوڕێمەوە
لەشەقامەکان پیاسە بکەم
بە بەردەم ماڵتان سەدان جار
هاتووچۆ بکەم
بەلام من بە بێ تۆ تەنیام
کەسش ناتوانێت وەك تۆ
بە عەشقەوە ناوم بهـێنێت و
هاوارکات:، (بەختیار بەخەکە) خۆشمدەوێت.
نزيك بە گەڕەکی رەحیم ئاوا بووینەوە...سەیران لە پشتەوە بە هێواشی
وتی: کاکی شوفێر بۆ وا بێدەنگی کەمێك باسی کەرکووکت نەکردين؟
بە دڵتەنگییەوە و وەلامیم دایەوە : بەخێربێن بۆ ئەم شارە داماوە.
کەرکووك وەك ئەوە وایە عاشقێك لە مە عشوقەکەی دابڕابێت!.
کوڕە هەرزەکارەکە قسەکەی پێ بڕیم : من هەموو جار کەدێم بۆ
سەردانی ئەم شارە دڵتەنگ دەبم.
سەیران : لە پشتەوە سەری هێنایە پێش و وتی : بە پێچەوانەوە من
هەر کە دەگەینە (قەرە هەنجیر و چیمەن) دڵم دەگەشێتەوە..
کەمێك بێدەنگ بووین وەك ئەو بێدەنگیی□ی نێوان دوو دڵبەر!.
نزيك بە بازاڕی رەحیم ئاوا کەوتینەوە...سەیران دەمی خستە بن گوێم
بە دەنگ و ئاوازی □□زگاری عەشقەوە ، بە ناسکی وتی : بەختیار
بەخەکەم کوڕە شیرینەکەم با ئێمە لێرە دابەزین..
بە ناو هێنانی (بەختیار) ئاگری لە جەرگم بەردا....ئاخ عەشق چ
دەردێکە.
خێرا ماشێنەکەم ڕاگرت و لەکوڕە هەرزەکارەکەم پرسی: تۆش ناوت
بەختیارە؟
_ بەلێ...
پێشئەوەی دابەزن. سەیران دەستی درێژ کرد و وتی: فەرموو کاکی
شوفێر ئەمەش کرێکەت ..
ئاگام لە خۆم نەمابوو دەستم بۆ پان کردەوە .. ئەویش شەیتانانە
وەك سەردەمی هەرزەکاریمان بە دەستی خاڵی تووند دەستی گووشیم.
ئەو دەستە خاڵییەی کە پڕ لە عەشق بوو!.

نامەکانی ئیشق … 14 .. سەردار جاف

هەموو بەیانییەك

30 – ئەم بەیانییە ژنێك لە باران دەچێ و منی شلە هەور، لە كۆژانی فیرقەتمەوە هاوڕێ بووە و پەرتبوونم دەشواتەوە، ژوانمان روونتر لە زنە تەقیوێكی تەلیسماوی کەنار زەنوێرستانی نیشتیمان دەچێ، روحمان لە هەڵم بوونیشا ئۆقرەی نەگرت تا نەڕژاینە سەر عاردی، ئەوینمان بە باڵی كۆترە پەڕە نەخشین و سەرمەستەكانی دونیای ناگایی جووتبوونا سپارد و پێکەوە خەونێکین هێشتان زەمەنمان ڕێنەچێتە جێگە و دڵۆ و ڕووبار و دەریا و زەریاكان، ئەو خەونانەی بەر لە زمستان بە پارساریمانەوە دەدیت، لە گۆڵە شینە و باران ڕەشماڵی غوربەتی ئیشقمان ڕەواندەوە و ئەوینمان بە باڵەكانی ساسەوە لكان، ئیدی هەر لە خێوە گومانەكان ڕەوینەوە، نیگاكانمان بە سەر گەڵا و گوڵا پرژاندێراندێرمان پڕپڕ بوو لە ئاپۆڕای دەسلەملانێی ئاشقان، وانەی ڕۆمانسیەتمان دەگوتەوە، هێدی هێدی تەمەن ئێمەی بچوك كردەوە و ئەوان باڵا، لە سەر ڕففە شینەكانی ئاسمان دڵۆپ دڵۆپ داباراینە خوارێ بووینە باران و بەسەر لێوی ئاشقان نیشتینەوە، بوینە سەربوردەی گوڵ ئاگردانی زمستانان و چیرۆك و نۆڤڵت و ڕۆمان گەنجان دەمانخوێننەوە …. ئەوە نوخشە و نوقڵانەی لە گوڵ گوڵتری تۆیە پەخش دەبێ…. 31/ 3

31 – بەیانییەك هێشتا ناگات بە جوانی تۆ ، هەر دەبێ بڵێم لە تۆ دەچێ، بەیانییەك لە تۆ بەكەیفتر ، لە تۆ بەجۆشتر بۆ خەڵوەتی زەماوەندێ …. ڕەشبەڵكی گەڕانەوە بەرەو كۆرپەڵەیی، گەڕانەوە بۆ ئازاری دایك و چریكەی گریانی تۆ، بە درێژایی شەو خەیاڵدانم لە خەنەبەندانی هاوڕێبوونتدا خەمڵی بوو مەلەی دەكرد، لە دڵەی سەفین بە نێو دۆڵی شەقڵاوە و نزرگای پیاو چاكانی ئاشقانەی كیژان و كوڕانییەوە لە سۆراغی هەگبەی پیرێزی ساڵێكی دادڵی بەخششی موحیبەت و جوانیتا پیاسەیەكی ئەویندارانەم دەكرد، بە نێو توولە ڕێ و ئەو ڕاستە ڕێیانەدا لە تەك شنەی باغی شەقڵاوەدا پەنجا و یەك نمەی تەڕتەڵی ئاونگی سپێدان كە زمزمی ژینمە لە سەر پەڕە ڕەیحانەكانی

شەونخونیم بۆ ئەمڕۆت دەکەمە سوورخەڵاتی تەریقەتی ئیشقم، بە شەوچەرەی پایتەختی بەفری دەبەستمەوە، ژنە بەخشندەکەی دڵم لە دایکبوونت پیرۆز و سپێدەیەکی خۆشدەورانیت نەغمەی گۆرانی کوردی هۆبە و خانوو و ئەپارتمانت لێوانلێو لە تریفەی دڵ ئارامی و شادی و بەختەوەری کا... 1 / 4

32 – ئەم بەیانییە نامەوێ نەغمەی بولبولمان لێ ئاوا بێ، خەونە پەمەییەکانت لە ئامێزی بێشکەی ئاوەزم ڕادەژەنم، لێرە لە بەر نمە تەوژمی ئەو شنەی شەماڵەی ئاونگی ئەم بەیانییەوە چاوە شەپۆلە بەلرفەکانت ماچ دەکەم، دروێنەی خرمژنی بەیانیانت تەی دەکەم، سرتە و چرپە بە حەسرەتەکانت بە ئاوی سۆمام دەشۆمەوە، چراخانی تەمەنت دادەگیرسێنم ، فوو لە ڕەشەبای شووم دەکەم ، ئاو بە گێژەڵوکەدا، تەپوتۆزی بەر پێت ڕادەماڵم، فەتوا دەدەم کەڵچەری دوێنێ مەحوو کەنەوە و بشۆنەوە، پرچی ئیشق دەکەمە کەزێ و دەیهۆنمەوە، ش□ش□ بۆ ئەوین بەرپا دەکەین، جەسارەتبارانی خانمان دەکەین، پرچی پەشمەکینت بە بە شانەی برژانگەکانم دادێنم، باخچە و درەختی مەیلەکان ئاو دەدەم، شەقامی شۆڕە بی بە هەناسەکانمان سێبەر ڕێژ دەکەین، دەنگیش تێکەڵ بە دۆل و نساران و چەم و قاسپەی کەو و باڵندە خۆشخوانەکان دەکەین، وڵاتی خەزانمان دەکەینە بەهار و پێکەوە گۆرانی ئاشق ئاشقێنە بۆ هەسارەی گەنج دەڵێینەوە...... 2 / 4

ئەلمانیا

خەونەکان لە خومان باشتر دەژین … دانا ئەحمەد

بە جورێک کات بەسەر دەبەین
ژیانمان بە درۆ خستەوە
بەوەی ژیان جگە لە ژیان
بۆ شتی دیکەش دەست دەدات

لە شەو تاریکتر
ئەو ئاسویە بوو

چاوی هیوامان تێبڕی

لێرە هەموو رێگاکان یەک ئاراستەیان هەیە
ئایەتەکان لە تەفسیرێک زیاتر هەڵناگرن
هەموو گورانیەکان وەک مردن لە یەک ئەچن

بێداری جگە لە راکردن لە خەوێکی درێژ
هیچی جوڵەیەکی بۆ ژیان تێدا نەبوو
خەونەکانمان کرد بە چیرۆک
تا لە سەرزەنشتی داهاتوو دوربین
کە شتێکمان نەبێت بە کەڵکی گێرانەوە بێت!

لە لێواری مەرگەوە بۆ بوون بە پزیشك

چیرۆکی پەنابەرێکی عێراقی لە بەلەمێکی قاچاخی کۆچبەراندا

ماڵپەری هەواڵی دەیلی مەیڵ ، چیرۆکی پڕ نەهامەتی خێزانێکی عێراقی لەزاری یەکێك لە ئەندامانی ئەو خێزانەوە دەگێڕێتەوە کە بە قاچاخ و بەبەلەم لەساڵی 2000 دا ڕوویان لە ئوسترالیا کردووە و دواتر و لە ئێستادا ئەو ئەندامەی ئەو خێزانە عێراقییە بووەتە پزیشك و خزمەت بە کۆمەڵگای ئوسترالی دەکات.

بەتول، ناوی ئەو کچە پەنابەرە عێراقییەیە کە هەژدە ساڵ لەمەوبەر لە بەلەمێکی قاچاخدا خەریك بوو ژیانی کۆتایی بێت بەجۆرێك لەپاش چەند ڕۆژ مانەوە لەو بەلەمەدا ، ئیتر خۆراك و ئاویان لێدەبڕێت و بەلەمەکەشیان کون دەبێت.
بەتول، لەو چاوپێکەوتنەدا ئەوە دەگێڕتەوە کە ئەوان لە خێزانێکی دەوڵەمەندی شاری بەسرە بوون بەڵام لەدەست ڕژێمی سەدام حوسێن هەڵهاتوون و دەبوایە بە هەژاری لە هەردوو ووڵاتی مالیزیا و ئیندۆنیسا بژیانایە، هەتا ئەو کاتەی بڕیاریاندا بە بەلەمێکی قاچاخ ڕوو لە ئوسترالیا بکەن. نقومبوونی بەلەمی قاچاخ کۆچبەران لەو ساڵانەدا بووبووە هەواڵێکی دڵتەزێنی ڕۆژانە و لە یەکەم هەوڵی

ئەوانیشدا بەلەمەکەیان تێکدەشکێ و لە دوورگەیەکی نزیك ئیندۆنیسیا لەنگەر دەگرن کە بە ووتەی بەتول، دەریاکە پڕ بووە لە گیانداری ترسناکی وەك تیمساح و گیانداری ئاوی تری ترسناك. لەپاش ئەوەی پەیوەندیان بە کەسوکاریانەوە نامێنێت، خانەوادەی بەتول وادەزانن ئەوان گیانیان لەدەستداوە چونکە نەمانی هەواڵی ئەوان هاوکات بووە لەگەڵ نقومبوونی بەلەمێکی تری پەنابەران لەو کاتەدا، بۆیە خانەوادەکەیان دەستیانکردووە بە دانانی پرسە بۆیان.

پاشان قاچاخچییەکان بەلەمێکی تریان بۆدەهێنن کە لێوان لێو بووە لە پەنابەری تر و ئەوانیش ناچار دەکەن کە لەگەڵ ئەو بەلەمەدا بڕۆن.

لە پاش ڕوودانی نقومبوونی دەیان بەلەمی پەنابەران لە پێش گەیشتنیان بە ئوسترالیا، حکومەتی ئوسترالیا ماوەی چەندین ساڵە بڕیاریداوە لەسەر گرتن و گێڕانەوەی کۆچبەرانی دەریایی قاچاخ ، واتە لە ئێستادا ، هەر کەسێك بیەوێت بە قاچاخ و بەبەلەم ڕوو لە ئوسترالیا بکات ، دەستگیر دەکرێت و ڕەوانەی ئەو ووڵاتە دەکرێتەوە کە هەوڵی داوە لێوەی بچێت بۆ ئوسترالیا یان ڕەوانەی ووڵاتی خۆی دەکرێتەوە.

بەڵام لەو ساڵانەی سەرەتای 2000 دا ، پەنابەرانی وەك بەتول، لەپاش نزیکبوونەوەیان لە سنورە ئاوییەکانی ئوسترالیا کە ئەگەر بەختیان هەبووایە و نقوم نەبوونایە ، لەلایەن هێزەکانی پاسەوانی سنوری ئوسترالیاوە دەبران بۆ دوورگەی کریسمسی ئەو ووڵاتە.

لەپاش گەیشتنیشیان بە ئوسترالیا، بەتول لەساڵی 2001 دا مافی پەنابەرێتی وەرگرتووە و لەپاش خوێندنی لەو ووڵاتە، لە ئێستادا پزیشکە لە نەخۆشخانەیەکی ئەو ووڵاتە. بەتول، دەڵێت کە زۆر خۆشحاڵە بەوەی کە لە ئوسترالیا پێشوازی لێکراوە و دەرفەتی ئەوەی هەبووە ببێت بە پزیشك لەو ووڵاتە.

ئامادەکردنی: هێژار تەها